

גיליון באר ההלכה

בראשית מס' 22

מצוות פריה ורביה אם חושש שיהיה לו בנים רשעים

במנ"ח להביא ראייה מדברי ביכמות דף סב ע"א איתמר, היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר, ר' יוחנן אמר: קיים פריה ורביה, וריש לקיש אמר: לא קיים פריה ורביה. רבי יוחנן אמר קיים פריה ורביה, דהא הוה ליה; וריש לקיש אמר לא קיים פריה ורביה, גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. ואזדו לטעמייהו, דאיתמר: היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר, רבי יוחנן אמר: אין לו בכור לנחלה, דהא הוה ליה ראשית אוננו; וריש לקיש אמר: יש לו בכור לנחלה, גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ומבואר מדעת ר"י שקיים את המצוה וצ"ע הרי בגמ' בסנהדרין דף נט ע"ב שבני נח אינם מצווים בפריה ורביה, ומאי שנא משאר המצוות, וביאר במנ"ח שעיקר המצוה היא בתוצאת המעשה שיהיו לו בנים כי הביאה אינה אלא הכשר מצוה, משא"כ באכילת מצה שהמצוה היא בעצם האכילה, ואולם ע"ע בטורי אבן בר"ה דף כח ע"א באופ"א. וכן כתב בקובץ שיעורים ח"ב סימן כג אות ו' שמצוות פריה ורביה הוא בתוצאה.

ואמנם בהגהות הר צבי להגר"צ פסק פראנק צ"ל על טור אבן העזר סימן א' כתב שהמצוה היא אינה בתוצאה אלא בפעולה, שהרי לא יתכן שקיום המצוה תלוי במה שאין ביד האדם לעשותו וכי בידו להוליד בן ובת, ובע"כ שעיקר המצוה היא הביאה אלא שאינו נפטר ממצוה זו עד שיהיו לו בנים וכל זמן שלא נולדו מחויב ועומד במצוה זו, וע"ע בזה בשו"ת הרב צבי אבן העזר סימן ב', ובספר דרך המלך אישות פט"ו ה"ו ובשיעורי רבי שמואל בב"ב דף יג ע"א. ובמנחת אשר בראשית מהדו"ח סימן ג' אות א' כתב לדקדק כן מדברי הגמ' בשבת דף לא ע"ב שבתחילת דינו של האדם שואלים אותו "עסקת בפריה ורביה" ואין שואלין אותו אם קיים פו"ר אלא אם עסק בה, ולפי"ז ביאר שבגמ' ביכמות נראה אין הכוונה שקיים מצותו אלא שנפטר מחיובו.

ואמנם מדברי המהרי"ט אלגזי בהלכות בכורות דף קכב כתב שלא קיים מצוות פו"ר בבן ממזר יעו"ש, ונראה דהעיקר המצוה הוא בתוצאה ולא בפעולה.

וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹקִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹקִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבֹשׁוּהָ וַיְרֹדוּ בְּנֵי הָאָדָם וַיִּבְנוּ עָרִים וַיְבָרְכֵם אֱלֹקִים (א כח).

מקור הדין דמצוות פריה ורביה

א. איתא בגמ' בגיטין דף מא ע"ב לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר לא תהו לברא לשבת יצרה, וכן מבואר בגמ' בחגיגה דף ב' ע"ב בב"ב דף יג ע"א ובעוד דוכתי. ובשו"ע אבן העזר סימן א' ס"א כתב, חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות וכל מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו שופך דמים וממעט את הדמות וגורם לשכינה שתסתלק מישראל, וברמ"א הוסיף וכל מי שאין לו אשה שרוי בלא ברכה ולא תורה וכו' ולא נקרא אדם.

ובספר החינוך מצוה א' כתב, בזה"ל: והיא מצוה גדולה שבסיבתה מתקיימות כל המצוות בעולם כי לבני אדם ניתנו ולא למלאכי השרית וכו' והמבטלה ביטל עשה ועונשו גדול מאוד שמראה בעצמו שאינו רוצה להשלים חפץ השם ליישב עולמו עכ"ד. ויעו"ש עוד בנו"כ. ומדברי הרמ"א נראה דנשיאת אשה אינו רק מצוה של פו"ר, אלא הוא דין על האדם, וכמו שמבואר בגמ' ביכמות דף סב ע"ב שרק איש ואשה ביחד נקראים אדם, ויש עוד להאריך בזה, ואכמל"ו.

ונשאלתי בבחור מבוגר שיש לו אפשרות להנשא לאשה דתית או לאשה מבוגרת שלא יוכל להביא ילדים לעולם, ואם ינשא לאשה דתית יכול להיות שילדיו לא יהיו בני תורה ואף יצאו לתרבות רעה, הי מנייהו עדיף.

האם המצוה בתוצאה או בפעולה

ב. והנה כתבו באחרונים לחקור האם מצוות פריה ורביה היא בתוצאות המעשה שיהיה לו בנים או דלמא עיקר המצוה בעצם הביאה, ומחויב הוא בה עד שיהיו לו בנים, ובמנ"ח (מצוה א', מצוה שז) כתב שהחויב הוא בתוצאה שיהיו לו בנים, וכן כתב בשו"ת פרי יצחק (ח"א סו"ס מב) שהמצוה היא בתוצאה שיהיו לו בנים יעו"ש בכ"ד, וכתב

ובשו"ת אגרות משה (אבן העזר ח"ב סימן יח) כתב שהחיוב בפעולה ולא בתוצאה, וז"ל: דאף שלא מתסבר לומר כהמנ"ח שהמצוה לא תהיה על המעשה, אבל המעשה שנצטווה בפו"ר אינה הולדת הבנים דזה אינו בידו אלא המצוה והחיוב שעליו הוא לבעול אשתו ביאה גמורה שיהיה אפשר מזה להוליד וכו' וחיוב זה לבעול אשתו איכא אליו מצד פו"ר עד שיולדו לו בן ובת שאז נפטר, ומדיוק לשון המשנה ביבמות דף ס"א שלא אמר כמה בנים מחוייב אדם להוליד אלא אמר לא יבטל אדם מפו"ר א"כ יש לו בנים, דפירושו דמצות פו"ר שעליו הוא הבליעה שזה רק הוא בידו ואין לו לבטל מזה עד שיהיו לו בנים, וממילא כשיש לו בנים כבר אף מבעילות שבעל כשלא היה מחוייב כשהיה עכו"ם או שוטה ולא קיים מצוה במעשיו מ"מ אין לחייבו שוב במצוה זו כיון שיש לו בנים שלא חייבה תורה מצוה זו למי שיש לו בנים ובהכרח הוא פטור כמו בקיים פו"ר עכ"ד. וכן מטו בשם הדברי חיים מצאנז זיע"א.

ומדברי הגמ' בברכות דף י' ע"א איתא, אמר רב המנונא מאי דכתיב מי כהחכם ומי יודע פשר דבר מי כהקדוש ברוך הוא שיודע לעשות פשרה בין שני צדיקים בין חזקיהו לישיעיהו חזקיהו אמר ליתי ישעיהו גבאי דהכי אשכחן באליהו דאזל לגבי אחאב שנאמר וילך אליהו להראות אל אחאב ישעיהו אמר ליתי חזקיהו גבאי דהכי אשכחן ביהורם בן אחאב דאזל לגבי אלישע מה עשה הקב"ה הביא יסורים על חזקיהו ואמר לו לישיעיהו לך ובקר את החולה שנאמר בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' (צבאות) צו לבייתך כי מת אתה ולא תחיה וגו' מאי כי מת אתה ולא תחיה מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא אמר ליה מאי כולי האי אמר ליה משום דלא עסקת בפריה ורביה א"ל משום דחזאי לי ברוח הקדש דנפקי מינאי בנין דלא מעלו א"ל בהדי כבשי דרחמנא למה לך מאי דמפקדת איבעי לך למעבד ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד אמר ליה השתא הב לי ברתך אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מינאי בנין דמעלו א"ל כבר נגזרה עליך גזירה א"ל בן אמוץ כלה נבואתך וצא כך מקובלני מבית אבי אבא אפי' חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים אתמר נמי רבי יוחנן ור"א דאמרי תרוייהו אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר הן יקטלני לו איחל, ע"כ, ומבואר דאע"ג שראה שיהיו לו בנים רשעים, מ"מ עליו מוטל להחתתן ולהביא ילדים לעולם, ולהתפלל שיהיו ילדים צדיקים, וכמו שאמר לו שמה שמצווה עליו לעשות, הרי דהמצוה היא בפעולה, ולכן לא אכפ"ל מה שיהיה, וכ"ש בנ"ד שהוא ספק.

ומ"מ מה שיש חיוב בהא כן כתב בבית הבחירה למאירי בברכות שם וז"ל: מצות עשה של פריה ורביה אין לאדם להפקיעה על שם שהוא חושד את עצמו או בת זוגו שלא להעלות זרע הגון, אם ע"פ השמועה, אם ע"פ השכל, אם ע"פ הנסיון, שאין לאדם אצל סתרי השם כלום, וכמו שאמר: בהדי כבשי דרחמנא למה לך. ומכל מקום ישתדל בזווגו במה שראוי להשתדל בבת זוג, עד שיראה כמתכוין בזווגו להולדת בנים הגונים, כמו שהזהירו בבדיקת אחיה (ב"ב קי, א) ובכתת תלמיד חכם (פסחים מט, א) ובדומה לזה. עכ"ד. וכן כתב מרן החיד"א בברית עולם על ספר חסידים תקיז, וז"ל: באמת שזה של חזקיה המלך ע"ה יסכר פי דוברי שקר (תהלים סג, יב), אשר בטענות

ונראה דהאי חקירה תלויה במח' הראשונים בלאו דלא יחלל זרעו האם לאו זה הוא רק בביאה או כמה שיש לו זרע, שברמב"ם בפ"י מהל' איסורי ביאה ה"ד כתב בזה"ל: קידש כהן גדול אלמנה ובעלה לוקה שתיים אחת משום אלמנה לא יקח, ואחת משום לא יחלל, ובין כהן גדול ובין כהן הדיוט שנשא אשה מן הארבע ולא בעל אינו לוקה. ובמגיד משנה שם בה"ב כתב שלדעת הרמב"ם אינו לוקה רק כשנולד לו זרע, אבל בתוס' רי"ד בקידושין דף עח ע"א בד"ה בשלא, כתב, בשלא גמר ביאתו, פי' אבל אם גמר ביאתו לוקה משום לא יחלל זרעו ואע"פ שלא נתעברה שאין העיבור תלוי בידו אלא בידי שמים והוא מה שיש לו לעשות עשה ועל הביאה הזהירו הבורא עכ"ד. ונראה דתליא בהא. ולפי"ז נראה דהאי שאלה אם מחויב בפו"ר שיהיה לו בנים רשעים, שמחמת שהוא מבוגר ויש לו אפשרות כדי להוליד ילדים רק לשאת אשה מבוגרת גם אבל היא דתית ולא חרדית, שאם החיוב הוא בתוצאה ממילא אולי לא מחויב בפו"ר אם יודע שלא יגדלו לבני תורה, אבל אם המצוה בפעולה, א"כ גם שיודע שאולי יהיה לו ילדים רשעים הרי הוא חייב בפו"ר לכאורה.

האם היכא שיש לו בנים רשעים לא מחויב במצות פריה ורביה

ג]. איתא בגמ' ביבמות דף סב ע"ב רבי יהושע אומר היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו שנאמר בבוקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידיך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה וכו' ופירש"י אי זה יכשר, איזה זרע יהיה הגון וירא

היצר אינם נושאים אשה, והרי חזקיה ע"ה שלא היה חוטא כלל, והיה צדיק גמור ועוסק בתורה תדיר ונעץ חרב בבית המדרש וכו', ובימיו לא היה תינוק ותינוקת שאינם בקיאים בטהרות (סנהדרין צד, ב), ומה שלא נשא דחזא דנפקי רשעים, ועם כל זה אמרו לו מת בעולם הזה ועולם הבא. עכ"ד.

וכן כתב הבני יששכר בספר מגיד תעלומה עמ"ס ברכות שם, שחזקיה חשב שמצוות פריה ורביה הוא כדי להוליד בנים עובדי ה' וז"ל: והנה חזקיה תלה טעם מצוות פריה ורביה הוא כדי להוליד בנים עובדי ה', וכאשר ראה ברוח הקודש דנפקו מיניה וכו', פטר את עצמו מהמצוה, והוכיחו ישעיה ואמר לו: בהדי כבשי דרחמנא למה לך, היינו המצוות הם סודות התורה, אי אפשר לבוא לתכלית טעמיהן, ע"כ מאי דמיפקדן וכו' עכ"ד, וכ"כ ר' צדוק הכהן מלובלין (ספר הזכרונות, פרק א): "ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, ומוכח שם בברכות גבי חזקיה, דאפילו יודע שיהיו בניו רעים וחטאים לה' – חייב במצווה זו. וכן האריך בזה בספרו צדקת הצדיק אות עח יעו"ש בכ"ד.

וכן נראה בערוך השולחן (אבן העזר סימן א' סי"ח) שגם בבן שנתשמד מקיים מצות פריה ורביה יעו"ש בכ"ד, ובספר כלי גולה (ברכות שם) ובדברות משה (שבת ח"ב סימן מב ענף ב)

וכן נראה בחידושי הגרי"ז הלוי עה"ת פרשת תולדות אות מה שעמד בביאור דעת חזקיה שלא קיים מצות פו"ר הגם שיצאו ממנו גם צדיקים כצדקיהו וישעיהו ומ"מ כיון שגם רשעים יצאו ממנו ע"כ לא עסק פו"ר כלל, וע"ז השיבו ישעיה שהגם שיש צדק בטענתו מ"מ מאי דאיפקד איבעי ליה למיעבד בלי חשבונות יעו"ש.

ואמנם בספר חסידים (סימן שעה) וז"ל: איש אחד אמר לאיש אחר פלוני קח אשה פלונית עשירה, אמר כיון שיש לי מזונות אף על פי שבצמצום יש לי לא אקחנה מפני שאחיה רעים ורוב בנים דומים לאחי האם אמר לי' בהדי כבשי רחמנא למה לך, אמר לפי שישע"י ידע שעתידים לצאת ממנו צדיקים לכך אמר לחזקיה בהדי כבשי דרחמנא למה לך אבל אני היה לי כל ימי לדאוג פן יהיו הבנים רעים. ומה שאמרו חות דרגא וסיב אתתא והוא שאחיה טובים. עכ"ד. ומבואר מדבריו שלא מקיים מצוות פו"ר יעו"ש.

ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סו"ס קמד) נשאל בזוג שנולדו להם בנים שדעתם קלושה רח"ל והרופאים ציוו שלא להוליד עוד מחשש זה אם צריכים להפרד, ודן בזה

ובסו"ד כתב בזה להביא ראיה מהמדרש רבה (לך לך מד ט) ב' בני אדם אמרו דבר אחר אברהם וכו' אמר לפניו רבונו של עולם אם עתיד אני להעמיד בנים להכעיסך מוטב לי ואני הולך ערירי דוד וכו' אמר רבונו של עולם אם עתיד אני להעמיד בנים ולהעציבך מוטב לי ונתני בדרך עולם עכ"ד, ואמנם לענ"ד י"ל שהתם היה לפני מתן תורה, וגם האבות עשו ע"פ הרגשת נפשם ברוח הקודש וכמ"ש בנפש החיים שער א', וגם לא למדין הלכה מהמדרשים וכו', ויעו"ש עוד במנח"י שכל זה דוקא היכא שכולם יצאו רשעים אבל לא היכא שרק בן אחד יהיה רשע יעו"ש.

ובשו"ת תשובות והנהגות ח"ד אבן העזר סימן ערה, כתב לחדש שלא מקיים מצוות פריה ורביה, והביא דברי השו"ע אבן העזר סימן א' ס"ז היו לו בנים בהיותו עכו"ם ונתגייר הוא והם הרי זה קיים מצוה זו, אבל בביאור הגר"א שם כתב שס"ל שאפילו לא נתגיירו הבנים מקיים המצוה יעו"ש, וכתב, ויש להסתפק לדעת השו"ע שרק בנתגיירו הבנים מקיים פו"ר וסברא הוא שרצון התורה הוא בריבוי ישראל דוקא, היאך הדין בהוליד בנים והיום הן מחללי שבת בפרהסיא ר"ל דהוה כעכו"ם, וכן ברשעים כאלו אף בחייהם קרויים מתים, אי אמרינן דדינו כהיו לו בנים ומתו דלא קיים המצוה, ואף דכאן שאני שאפשר להו לחזור בתשובה מ"מ עתה מחוסר מעשה הוא ובמחלל שבת נקרא דחוי, וכתב, ושמא כל זמן שהם מחללי שבת לא מקיימין בהו המצוה וצריך עוד לפרות ולרבות וד"ז חידוש הוא וזר ולא מצאתי בפוסקים, עכ"ד. ואולם נעלם מעינו דברי הגמ' הנ"ל, ויל"ע בדעתו.

ומ"מ כתב שם שהרי בלאו הכי מקרא מלא בקהלת (יא ו) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה, וא"כ כ"ש כשרואה בנו לא כשר ר"ל, שצריך לעסוק עוד בפריה ורביה ולערב אל תנח ידך.

ובשו"ת ברכת יהודה ח"ג אה"ע סימן ו כתב להביא מש"כ בספר מצות ראיה סו"ס א' שנסתפק היכא שהמיר הבן דתו האם יוצא יד"ח במצות פו"ר והסיק שלא יוצא יד"ח, וכתב ע"ד שנראה שלדינא שבדור יתום זה שישנם לא עלינו בנים שגלו מעל שולחן אביהם ופקרו מעליהם עול מלכות שמים יש צד שלא קיימו מצות פו"ר וצריכים להביא עוד ילדים לעולם, וכתב שמכאן יש חיזוק לאותם משפחות שלא מחפשים למנוע את הילודה שבזה שיש בבית משפחה גדולה קרוב לדואי שאפשר לקיים מצות פו"א שאף אם חליה חלק מהבנים יצאו לתרבות רעה, מ"מ והיה הנאשר לפליטה שבהם יקיימו מצוה, וכותב שזוכר שהיה צעיר היה בשכנותו זוג חילונים והיה להם

בן יחיד שנהרג במלחמה והצטערו מדוע בזמנו לא הביאו עוד ילדים לעולם והיו מתנחמים בילדים האחרים, וכתב שגן מצא בספר פאת השדה ח"ב סימן א' והו"ד באוצר הפוסקים ס"א ס"ה סקכ"א אות ב', שכתב שאף שנראה שמקיימים מצות פו"ר בבן מומר מ"מ מהך דתניא רבי יהושע אומר נשא אשה בידלותו ישא אשה בזקנותו כי אינך יודע איזה מהם יכשר, ופירש"י איזה זרע יהא הגון ומתקיים, וא"כ בזה שהבן כבר אינו הגון חייב הזקן לישא עוד אשה בת בנים.

ומ"מ כתב שם בברכת יהודה שמדברי הפוסקים נראה שמקיימים מצות פו"ר אף בבנים רשעים, ושכן כתב בלבוש ס"ז שאף שהמיר הבן דתו מקיים מצוה פריה ורביה, ושכן כתב בשו"ת גנוזי יוסף בהקדמה עמ' כא, והביא שכן כתב בדרושי חפץ יעו"ש, ויעו"ש עוד כמה שהרחיב בזה ולדינא הסיק שמקיימים מצות פו"ר אף בבנים רשעים יעו"ש בכ"ד.

וראה עוד בשו"ת יעלת חן אבן העזר סימן א אות יג שכתב שם בשם הגר"ב כדורי, שהעיר מדברי המדרש בראשית רבה (סו"פ כא) שכיון שראה אדם הראשון שבניו עתידין לירד לגיהנם מיעט עצמו מפריה ורביה וכיון שראה שאחר עשרים וששה דורות עתידין ישראל לקבל את התורה נזקק להעמיד תולדות שנאמר והאדם ידע את חוה אשתו עכ"ד, ומוכח לכאורה בפשיטות דמצות פריה ורביה אינה מתקיימת בבנים רשעים, ואולם לכאורה ליכא להוכיח מזה וכמ"ש שם, ועוד דהכוונה מיעט עצמו אחרי שקיים פריה ורביה, וממילא אין ראייה להיכא שלא קיים מצות פו"ר. ויעו"ש שהסיק לדינא שנראה שמקיים מצות פו"ר גם בבנים רשעים, שהרי בכמה פוסקים דנו על רשעים כגון אם אביו רשע אם מכבדו ומתיירא ממנו וכן מומר אם זוקק ליבום ולמה לא העירו הפוסקים אם בנו יוצא לתרבות רעה שהוא מצוי לפעמים ובע"כ שנראה שקיימו המצוה יעו"ש.

עוד בעניין הנ"ל בחיוב קיום פו"ר כשהדור פרוץ

ד]. ואמנם כבר כעין נ"ד היכא שהדור פרוץ נשאל בשו"ת נשמת חיים להגר"ח ברלין (סימן קלה אות א) במי שיש לפניו ב' הצעות שידוך האחת עשריה והיא לג שנים או לה שנה והשנית מזרעא דאהרון בת עשרים וכתב, שאם בריאתוה של הבת כהן בטוב וישרה לפניו וכו' מוטב שיתדבק בזרעו של אהרן אבל בתנאי שאין שום חשש על בריותו, אבל אם היא חלושה בבריאות גופה אינה כדאי לפניו ואז יבחר בעשירה בת ל"ג או ל"ה שנה, ובשנים

האלה היא נקראת עדיין בת בנים, ויכול לקיים בה מצות פו"ר ולהוליד לו בן ובת ויצא ידי חובתו, וכתב עוד שבזמן הזה שלא אפשר דרא אין להדר להיות לו בנים מרובים שמי יודע אם ילכו בדרך התורה והמצוה אבל לקיים מצות פריה ורביה עלינו למלאות חובתינו וכמו שאמר ישעיה הנביא לחזקיהו המלך בהדי דכבשי דרחמנא למה לך מאי דמיפקדת איבעי לך למיעבד ואך מאי דמיפקדת ותו לא ויוכל לקוות ולהוליד ממנה בן ובת עכ"ד, והכא נמי נראה שיש חשש גם כשהדור פרוץ יכול להוליד ב' ילדים בן ובת לקיים המצווה ולא יותר, אף שבברכי אבן העזר סימן א' מבואר שאע"פ שקיים האדם מצות פו"ר לא יניח ידיו ששהרי נאמר ולערב אל תנח ידיך, וכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו קיים עולם מלא, ועיין עוד בזה בקובץ מה טובו אוהליך יעקב ח"ז עמ' יג בדברי האול"צ [נאמנם בעיקר דבריו נראה דנאמרו בזמן שהיה ההשכלה ותפסה הרבה בני נוער, ואמנם גם היום יש הרבה נסיונות ורח"ל יורדים הרבה מהדרך רח"ל, ויל"ע, וראה עוד בקובץ מה טובו אוהליך יעקב שם עמ' יד שהביא, שם מהגר"ב צ אבא שאול זצוק"ל שכתב וז"ל: אני הסברתי לציבור את ההפרש בין מי שיש לו ידלים רבים כמה גדול הוא ממי שיש לו רק שני ילדים או שלושה, וכך המחשתי שלהם למשל אדם שיש לו עשרה בנים, בדור שני לכל אחד יהיו ג"כ עשרה נמצא שיהיו להם מאה דור שלישי יהיו אלף בנים, דור רביעי עשרת אלפים, דור חמישי מאה אלף, דור שישי מיליון לא כן מי שיש לו רק שני בנים וכן על דזה הדרך נמצא דור שישי שיש לו שישים וארבע ילדים, ולכן יש לטרוח ולהשיג רכוש יקר שכזה, וכתב שם שיש להסביר כן לבעלי בתים ועוד, יעו"ש, ומ"מ מסופק אם זה נאמר בזמנינו שהדור פרוץ, וכו', וכמו שידוע דעתו של הגאון האדיר רבי אשר וייס שליט"א שהיום אין את החזקה שיש בזמן הגמרא שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות].

וע"ע בשו"ת יעלת חן שם סימן ב' שכתב לדון מדברי המהרש"ל שאשה יכול לשתות כוס של עיקרין אם יראה שלא יהיה לה בנים צדיקים, ויש שחלקו עליה, ואמנם אינו ראייה כי אשה אינה מצווה בפו"ר אלא רק חשיב הכשר מצוה, והארכת בזה בכמה דוכתי, ועיין גם בזה במנח"א שם סימן ו'. וכיון שכן נראה דליכא ראייה מהאשה. ולכן נראה שמעיקר הדין יש חיוב להביא ילדים לעולם היכא שיודע שיהיו רשעים, וכ"ש בנ"ד שאינו אלא ספק, וכ"א יתייעץ עם רבו בעניין זה כי לא כל המקרים שווים, וכעת צ"ע לדינא.